

ביטוח לאומי

השפעת הזכאות לקצבת זקנה על עובד בגיל פרישה

מאת: רו"ח אורנה צח (גלרט), חיים חיטמן ורו"ח (משפטן) ישי חיבה

אם המבוטח בחר לקבל את קצבת הזקנה, אזי בדרך כלל הוא יהא זכאי גם למענק חד פעמי בגין נכותו.

קצבת תלויים וקצבת זקנה - קצבאות אלו "חופפות חלקית", כלומר אפשר לקבל קצבה אחת ועוד מחצית מהקצבה האחרת (קצבת תלויים - קצבה המשתלמת עקב פטירת בן זוג מפגיעה בעבודה).

נדגיש כלהלן:

- כל הגמלאות לעיל פטורות מדמי ביטוח לאומי.
- קצבת נכות מעבודה וקצבת תלויים פטורות מדמי ביטוח בריאות, כאשר מנוכים דמי ביטוח בריאות מהעובד במשכורת.

במאמר זה נעסוק בחבות בדמי ביטוח לאומי ובדמי ביטוח בריאות (להלן: "דמי ביטוח") של עובד שכיר שהגיע לגיל פרישה, אשר מקבל מהמוסד לביטוח לאומי קצבה (כפי שיפורט להלן) ונוסף על כך ייתכן שמגיעה לו גם (או במקום) קצבת זקנה. גיל פרישה - הגיל שבו הזכאות לקצבת זקנה מותנית במבחן הכנסות (במאמר 2012: גבר - 67-70 ואישה - 62-67 וארבעה חודשים).

ככלל, המעביד חייב לנכות דמי ביטוח לאומי ו/או דמי ביטוח בריאות מופחתים רק לפי אישור המעיד על קצבה המשתלמת בפועל, למעט כאשר קיימת זכאות עקרונית כמוסבר להלן.

בחירה בין הגמלאות השונות

קצבת נכות מעבודה וקצבת זקנה - קצבאות אלו "חופפות", כלומר יש לבחור רק אחת מהן.

להלן חבויות דמי הביטוח מהכנסת עבודה של עובד שהגיע לגיל פרישה:

מקבל קצבת נכות מעבודה יציבה בשיעור 100%, ואינו זכאי לקבל קצבת זקנה ⁽³⁾		מקבל קצבת זקנה או זכאי לקבל קצבת זקנה ⁽²⁾		אינו מקבל קצבת זקנה ואינו זכאי לקבל קצבת זקנה		
מעביד	עובד	מעביד	עובד	מעביד	עובד	
0.38%	3.1%	0.38%	0	3.15%	3.37%	שיעור מופחת ⁽¹⁾
0.93%	5%	0.93%	0	5.38%	9.86%	שיעור מלא

אשר הגיע לגיל הפרישה (ונמצא כי הוא זכאי לקבל קצבת זקנה לאחר שהגיש תביעה לקצבת זקנה, עמד במבחן הכנסות ובחר להמשיך לקבל קצבת נכות מעבודה במקום קצבת זקנה), יחולו על משכורתו הכללים החלים על עובד שמקבל קצבת זקנה (בפועל). כלל זה חל גם על עובד המקבל קצבת נכות מעבודה צמיתה בשיעור 100%. כדי לקבל פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ו/או דמי ביטוח בריאות כאמור, על העובד למסור למעביד אישור מהמוסד לביטוח לאומי על זכאותו העקרונית לקבל קצבת זקנה.

מסקנות

ככלל, יש חשיבות גדולה מבחינה כספית להגיש בקשה לזכאות לקבלת קצבת הזקנה אף שבפועל בוחר העובד לקבל גמלה אחרת. חבויות דמי הביטוח יהיו נמוכות פלאים אם קיבל זכאות כאמור. גם למעביד יש כדאיות כספית לעצם זכאותו של העובד לקבלת קצבת זקנה, שכן גם עלויות חלק המעביד נמוכות מהותית במקרה זה.

הערות חשובות לטבלה שלעיל

- (1) שיעור מופחת - עד 60% מהשכר הממוצע במשק (במארס 2012 - 5,171 ש"ח לחודש).
- (2) ההכנסה פטורה מדמי ביטוח לעובד. חלק המעביד בדמי הביטוח הלאומי מזערי. מקצבת הזקנה ינוכו דמי ביטוח בריאות מינימליים (במארס 2012 - 189 ש"ח ליחיד ו-274 ש"ח לזוג).
- (3) המעביד ינכה מהעובד דמי ביטוח בריאות בלבד. חלק המעביד בדמי הביטוח הלאומי מזערי.

הבהרות המוסד לביטוח לאומי ממארס 2012

בשל חוסר הבהירות באשר לשיעורי דמי הביטוח לעובד ולמעביד במקרים של זכאות לקצבת זקנה בשילוב קבלת קצבה אחרת כאמור, בחודש מארס 2012 פרסם המוסד לביטוח לאומי הבהרה שממנה עולה כי עובד